

Nr 116.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1917 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärvande för statens räkning av vissa enskilda tillhöriga vattenfall i Motala ström m. m. (4:de avd.)

I en till riksdagen den 4 april 1917 avlåten proposition, nr 189, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag föreslagit riksdagen

dels medgiva, att avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Motala ströms kraftaktiebolag angående förvärvande för Kungl. Maj:ts och kronans räkning av vissa fastigheter vid Motala ström m. m. må avslutas i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid statsrådsprotokollet fogat förslag till sådant avtal, med rätt för Kungl. Maj:t att i avtalet vidtaga de smärre ändringar, som kunna finnas påkallade;

dels medgiva, att vattenfallsstyrelsen må till Motala verkstads nya aktiebolag i utbyte mot för en tillämnad kraftverksanläggning i närheten av Motala erforderlig mark bortskifta den del av det kronan tillhöriga utmålet till Duvedals såg, som icke för kronans räkning erfordras;

dels ock för inlösen av mark och byggnader samt vidtagande av andra förberedande åtgärder, som för den blivande kraftverksanläggningen kunna erfordras, för år 1918 bevilja ett reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå av lånemedel, ävensom besluta, att i 1918 års riksstat de bland inkomsterna upptagna lånemedel för produktiva ändamål skola höjas med motsvarande belopp.

Ifrågavarande proposition har, i vad angår frågan om bortskiftande av viss del av kronan tillhöriga utmålet till Duvedals såg, hänvisats till jordbruksutskottet men i övrigt blivit remitterad till statsutskottet.

Rörande utredningen i ärendet får statsutskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Utakottets
yttrande.

I den del av Motala ström, som är belägen mellan Vättern och Boren, är kronan ägare av omkring en fjärdedel av vattenkraften, medan återstoden tillhör Motala ströms kraftaktiebolag. Enligt det föreliggande avtalsförslaget skulle hela fallhöjden mellan Vättern och Boren, omkring 15 meter, tillgodogöras i en av kronan anlagd kraftstation öster om Motala. Bolaget skulle till kronan med äganderätt överlåta och försälja sina falldelar i berörda del av vattendraget med tillhörande utmål samt förbinda sig att från ägarna av övriga fastigheter utmed ifrågavarande del av Motala ström anskaffa medgivande för kronan att uppdämma strömmens vatten till Vätterns högsta kända vattenyta utan skyldighet för kronan att utgiva ersättning för den skada, som därav kunde förorsakas. Såsom köpeskilling för de fastigheter och rättigheter, som kronan skulle förvärva, skulle kronan förbinda sig att till bolaget för all framtid leverera högst 3,333 kilowatt. Detta kraftbelopp har beräknats utgöra lika stor del av hela det i den blivande kraftstationen installerade kraftbeloppet, som värdet av bolagets försålda fastigheter och vattenrätt m. m. utgör av hela det beräknade värdet av anläggningen, däri inberäknat mark och vattenrätt samt det kapitaliserade värdet av stationens underhåll och skötsel.

Kostnaden för kraftverksanläggningen, utbyggd för 11,000 kilowatt, har med användning av de priser, som voro gällande före världskriget, beräknats till 3,000,000 kronor. Någon definitiv plan för kraftstationen har emellertid ännu ej utarbetats, då arbetet på grund av de höga materialprisen ansetts böra tillsvidare uppskjutas. Den energi, som bolaget genom avtalet tillförsäkrats, skulle till dess kraftstationen blivit färdig, tillhandahållas från Älvkarleby kraftverk.

Utöver fördelen av att vattenkraften på berörda fallsträcka skulle kunna utnyttjas på bästa möjliga sätt medför det träffade avtalet för staten åtskilliga andra avsevärda fördelar. Den i den blivande Motala-stationen alstrade kraften skulle sålunda kunna begagnas till att utjämna belastningen å den del av Älvkarlebyområdet, som ligger söder om Mälaren, vilket särskilt skulle bli av betydelse efter en reglering av Vättern. Vidare har kronan tillförsäkrats rätt att ordna avtappningen mellan Boren och Norrbynsjön på sätt, som för kronans ändamål är lämpligt. Detta komme, bland annat, att medföra stora fördelar vid tillgodogörande av de för järnvägsdrift inköpta fallen mellan Norrbynsjön och Roxen.

Med hänsyn till den allmänna betydelsen av att landets krafttillgångar varda i största möjliga utsträckning tillvaratagna och då det ifrågavarande avtalet synes vara av beskaffenhet att kunna från statens

sida godtagas, får utskottet tillstyrka riksdagen att lämna det av Kungl. Maj:t begärda medgivandet angående avtalets avslutande. Utskottet har ej heller något att erinra mot det för år 1918 begärda anslagsbeloppet, 100,000 kronor, för vidtagande av erforderliga förberedande åtgärder för kraftverksanläggningen.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Motala ströms kraftaktiebolag angående förvärvande för Kungl. Maj:ts och kronans räkning av vissa fastigheter vid Motala ström m. m. må avslutas i huvudsaklig överensstämmelse med det vid statsrådsprotokollet över civilärenden den 4 april 1917 fogade förslag till sådant avtal, med rätt för Kungl. Maj:t att i avtalet vidtaga de smärre ändringar, som kunna finnas påkallade;

b) för inlösen av mark och byggnader samt vidtagande av andra förberedande åtgärder, som för en blivande kraftverksanläggning kunna erfordras, för år 1918 bevilja ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av nämnda anslagsbelopp kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva yttrande.

Stockholm den 8 maj 1917.

På statsutskottets vägnar:

AXEL EKMAN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 114.